

Aan

Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

Plaats & Datum

Breda, 7 november 2025

Van

Arjan van Dijk

Reactie consultatie stikstofgebruiksnormen 8^e APN

Highlights:

- Principeel bezwaar tegen classificatie suikerbieten als uitspoelingsgevoelig: Cosun is het fundamenteel oneens met de indeling van suikerbieten als uitspoelingsgevoelig gewas in het CDM-advies. Deze classificatie strookt niet met metingen en bestaande wetenschappelijke inzichten.
- Gebruik actuele inzichten en onderzoeken als uitgangspunten: beleidsvorming moet gebaseerd zijn op de nieuwste wetenschappelijke kennis en praktijkgegevens, zodat maatregelen effectiever en gedragen zijn.
- Noodzaak van doelsturing in plaats van verdere generieke maatregelen: Cosun pleit voor beleid waarbij agrariërs duidelijke, meetbare doelen krijgen opgelegd, zodat zij via bedrijfsgerichte maatregelen effectief kunnen bijdragen aan het behalen van de nitraatnormen en het verbeteren van de waterkwaliteit.

I. Inleiding

Royal Cosun maakt gebruik van de consultatiemogelijkheid om te reageren op de herziene stikstofgebruiksnormen en aandachtsgebieden stikstof in het kader van het 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn (APN). Deze reactie sluit aan op onze eerdere [zienswijze](#) op het concept van het 8e APN, waarin wij al onze zorgen hebben geuit over de aanscherping van generieke maatregelen en een oproep naar doelsturing hebben gedaan.

In deze aanvullende reactie richten wij ons specifiek op de voorgestelde stikstofgebruiksnormen zoals opgenomen in Uitvoeringsregeling Meststoffenwet (Urm) en het actualisatieadvies van de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM). Daarbij grijpen wij deze consultatieronde aan om inhoudelijk te reageren namens de ruim 8.000 Nederlandse suikerbietentelers die Cosun als coöperatie vertegenwoordigt. Wij constateren dat de voorgestelde normen en de onderliggende classificatie van gewassen, in het bijzonder suikerbieten, niet in lijn zijn met waarnemingen in de praktijk en eerdere wetenschappelijke inzichten. Dit roept vragen op over de consistentie en betrouwbaarheid van het beleid.

Cosun hecht aan een nauwe (intersectorale) samenwerking om de waterkwaliteit te verbeteren. Zij spant zich daarom binnen BO Akkerbouw in voor de sectorale uitrol van de Nitraataanpak die daar is ontwikkeld. We hebben ook een bijdrage geleverd aan de reactie die BO Akkerbouw aandraagt op de onderliggende consultatie. De reactie van Cosun kan als complementair worden beschouwd.

II. Algemene reactie

Cosun is overtuigd van het belang van verduurzaming van de akkerbouw. Er is door de jaren heen al veel vooruitgang geboekt maar het is noodzakelijk om te versnellen. Dat werkt alleen als het hand-in-hand gaat met instandhouding van het verdienvermogen van de akkerbouwer. Dat is ook onze verantwoordelijkheid als Cosun maar vraagt wel om de juiste randvoorwaarden.

Onze inzet op duurzame akkers vormt één van de pijlers in onze bedrijfsstrategie. Via ons programma Groeikracht Cosun investeren we miljoenen om onze telers daarin te ondersteunen. Dat doen we bijvoorbeeld door kennisontwikkeling en -verspreiding. In 2025 wordt op 3500 percelen (ca. 20.000 hectare) op kosten van Cosun, N-mineraal bemonsterd om telers inzicht te geven zodat het management daarop kan worden geoptimaliseerd om nitraatuitspoeling te voorkomen. Cosun hecht er sterk aan dat de waterkwaliteit, in het bijzonder nitraat in (bovenste)grondwater, in alle regio's aan de norm van 50 mg per liter voldoet. Om dit doel te bereiken is doelsturing een effectief middel. Als agrarische ondernemers duidelijke doelen hebben met meetbare indicatoren op het eigen bedrijf, dan kunnen zij gerichte maatregelen op het eigen bedrijf nemen die leiden tot het behalen van de doelen.

Het vergt echter ook dat de overheid zorgdraagt voor beleid dat uitvoerbaar, uitlegbaar en gebaseerd is op feiten. Dat is essentieel voor het behoud van verdienvermogen om te kunnen blijven investeren in verduurzaming op de akker en om draagvlak te krijgen en behouden voor de duurzaamheidsdoelen op het boerenerf. Met dat in het achterhoofd maken we ons grote zorgen over de voorstellen die in consultatie zijn gebracht voor de actualisatie van de bemestingsnormen en in het bijzonder die voor suikerbieten.

III. Inhoudelijke reactie

a. CDM-advies - Uitspoelingsgevoeligheid suikerbieten

In het actualisatieadvies voor het 8e APN hanteert het CDM het milieukundige doel van ≤ 50 mg nitraat per liter uitspoelingswater als vertrekpunt. Op basis hiervan worden stikstofgebruiksnormen afgeleid per gewas. De methodiek is als volgt:

- Eerst wordt het bemestingsadvies bepaald, dat landbouwkundig optimaal zou zijn.
- Vervolgens wordt via het WOGWOD-model getoetst of bij dat bemestingsniveau aan de nitraatnorm wordt voldaan. Indien dat niet het geval is, wordt het gewas als uitspoelingsgevoelig aangemerkt.

Voor suikerbieten wordt in dit advies uitgegaan van een verouderd bemestingsadvies van 150 kg N per hectare, wat aanzienlijk hoger ligt dan wat in de praktijk wordt toegediend. In de praktijk is de gebruiksnorm voor zand-zuid 93 kg N per hectare. Door uit te gaan van een onnodig hoog bemestingsadvies, ontstaat een vertekend beeld van de uitspoelingsgevoeligheid.

Het CDM heeft in eerdere publicaties expliciet gesteld dat suikerbieten niet uitspoelingsgevoelig zijn:

- **Velthof et al. (2017)**: hierin wordt gesteld dat suikerbieten in 2006 nog als uitspoelingsgevoelig werden beschouwd (Van Dijk & Schröder, 2007), maar dat dit in 2018 niet langer het geval is vanwege de sterk gestegen opbrengsten. Hogere opbrengsten leiden tot een betere stikstofbenutting en minder reststikstof in de bodem.
- **CDM-advies (2022) t.b.v. het 7e APN (indeling gewastypen)**: suikerbieten worden hier aangemerkt als rustgewas. In het 7e APN worden rustgewassen gedefinieerd als niet-uitspoelingsgevoelige gewassen, met een positief effect op bodemkwaliteit. Het CDM stelt expliciet: *"Rustgewassen zijn niet-uitspoelingsgevoelige gewassen, d.w.z. na de teelt van deze gewassen op zand- en lössgronden bevat het uitspoelingswater ≤ 50 mg nitraat per liter."*

De huidige classificatie van suikerbieten als uitspoelingsgevoelig in het actualisatieadvies voor het 8e APN gebaseerd op het WOGWOD-model is dus in strijd met eerdere CDM-adviezen gebaseerd op feitelijke inzichten. De tegenstrijdigheid zit in:

- Het hanteren van een onterecht hoog bemestingsadvies (150 kg N/ha) als uitgangspunt in de WOGWOD-berekening dat niet representatief is voor de praktijk.

- Het negeren van eerdere inzichten waarin suikerbieten expliciet als niet-uitspoelingsgevoelig zijn aangemerkt.
- Het feit dat suikerbieten als rustgewas (in kader van nitraatuitspoeling) zijn geclassificeerd, wat volgens CDM-definitie betekent dat ze voldoen aan de nitraatnorm.

Het CDM spreekt zichzelf tegen door suikerbieten in het ene advies als niet-uitspoelingsgevoelig te classificeren (op basis van opbrengstontwikkeling en praktijkgegevens), en in het andere als uitspoelingsgevoelig (op basis van een theoretisch bemestingsadvies dat niet aansluit bij de praktijk). Deze inconsistentie ondermijnt de wetenschappelijke onderbouwing van de voorgestelde gebruiksnormen en roept vragen op over de betrouwbaarheid van de classificatie. In de opdrachtbrief van LVVN aan het CDM wordt verzocht een advies uit te brengen op basis van de meeste recente en beschikbare gegevens, onder andere de gewasopbrengsten en bemesting. Hier is niet aan voldaan.

a. Recente onderzoek als basis voor herziening gebruiksnormen

Wij willen nadrukkelijk ter discussie stellen dat de huidige onderbouwing van de stikstofgebruiksnormen voor suikerbieten grotendeels steunt op bemestingsadviezen en veldproeven die inmiddels decennia oud zijn. Adviezen uit de jaren '80 en '90 zoals het CDM zelf aangeeft, houden geen rekening met de veranderingen in klimaatomstandigheden, teeltmethoden en de ontwikkeling van nieuwe rassen die de sector inmiddels heeft doorgemaakt. Het is onwenselijk om op basis van deze verouderde uitgangspunten beleid te actualiseren dat diep ingrijpt in de bedrijfsvoering en het verdienvermogen van telers.

Wij pleiten voor een actualisatie van de landbouwkundige onderbouwing van de stikstofgebruiksnormen, waarbij resultaten uit actuele projecten zoals de PPS BemestingsAdviezen Akkerbouw Toekomstgericht (BAAT), PPS Slimmer met Stikstof, PPS Groenbemesters en recente literatuurstudies van BO Akkerbouw over stikstofopname van gangbare en biologische akkerbouwgewassen worden meegenomen. Zo ontstaat een realistischer en beter onderbouwd advies.

b. Onderbouwing uitspoelingsgevoeligheid suikerbieten - IRS

Uit de bevindingen van het IRS blijkt dat, op basis van diverse veldproeven en literatuuronderzoek, het risico op uitspoeling van stikstof uit gewasresten van suikerbieten zeer beperkt is. Dit onderbouwde feit wordt echter niet meegenomen in de berekening van het stikstofbodemoverschot, waardoor de uitspoelingsgevoeligheid van suikerbieten onjuist wordt beoordeeld. Het WOGWOD-model houdt bovendien onvoldoende rekening met correctieposten op het stikstofadvies (historische bemesting), waardoor er een te hoge stikstofgift wordt aangenomen. Uit onder andere IRS-onderzoek blijkt bovendien dat de hoeveelheid toegediende stikstof geen effect heeft op het Nmin-gehalte na de oogst en gedurende de winter. Dit onderstreept dat het verder verlagen van de stikstofgebruiksnorm bij suikerbieten geen extra vermindering van het risico op nitraatuitspoeling zal opleveren.

c. N-mineraalmetingen Groeikracht Cosun

In 2024 en 2025 heeft Groeikracht Cosun op grote schaal N-mineraalmetingen laten uitvoeren na de teelt van suikerbieten en cichorei. Uit deze metingen blijkt dat na deze gewassen de voorraad N-mineraal in genoemde bodemlaag erg laag is. De mediane waarde van de gemeten minerale stikstof (NR) in het najaar van 2024 was 27 kg minerale stikstof ha⁻¹ bij cichorei en 25 kg minerale stikstof ha⁻¹ bij suikerbieten in de laag 0-90 cm. De resultaten bevestigen dat de resterende hoeveelheid stikstof na de teelt van suikerbieten en cichorei gering is

waardoor uitspoeling van nitraat vrijwel uitgesloten is. Desgewenst kunnen wij u ook per gebied de gemiddelde resultaten van onze metingen doen toekomen.

d. Classificatie suikerbieten Vlaanderen

In Vlaanderen worden suikerbieten als niet-nitraatgevoelige teelt beschouwd (VLM, 2025). De strengste gebruiksnorm op zandgronden is daar vastgesteld op 108 kg N per hectare, wat duidt op een ander, minder streng beleid dan in Nederland. Het roept vraagtekens op dat suikerbieten door de modelbenadering van het CDM als uitspoelingsgevoelige teelt worden beschouwd terwijl VLM dat niet doet. In België is veel ervaring met stikstofmetingen. Vlaams onderzoek toont aan dat gewassen verschillen in de hoeveelheid $\text{NO}_3\text{--N}$ -residu die wordt gemeten tussen 1 oktober en 15 november. Bieten en grasland laten de laagste $\text{NO}_3\text{--N}$ -residu's zien, gevolgd door graangewassen. Dit bevestigt de geringe uitspoelingsgevoeligheid van suikerbieten.

e. Gebruiksnorm cichorei zand-midden

Volgens het CDM-advies is voor de regio zand-midden geen verdere verlaging van de stikstofgebruiksnormen nodig. De waterkwaliteitsdoelen worden hier gehaald en de gebruiksnormen zijn voor alle gewassen verhoogd. Een uitzondering vormt cichorei waarbij geen verhoging plaatsvindt. Dit is onjuist aangezien cichorei zeer efficiënt met stikstof omgaat. De norm voor cichorei op zand-noord bedraagt 70 kg N per hectare omdat het geen uitspoelingsgevoelig gewas is, waardoor dit bemestingsniveau niet zal leiden tot uitspoeling boven 50mg/l. De gebruiksnorm voor zand-midden moet net als voor zand-noord op 70 kg N worden gesteld. Deze correctie is nodig om de uitgangspunten van het CDM-advies consequent door te voeren en om te voorkomen dat cichorei onterecht wordt benadeeld in de normstelling.

IV. Afsluitende reactie

Wij vinden het als Cosun onacceptabel dat suikerbieten in het actualisatieadvies voor het 8e APN worden aangemerkt als uitspoelingsgevoelig. Deze classificatie is uitsluitend gebaseerd op modelberekeningen (WOG-WOD), terwijl praktijkmetingen en veldonderzoek het tegendeel aantonen. Geaccrediteerde laboratoria hebben in 2024 en 2025 (voorlopige resultaten) op vele locaties N-mineraalmetingen uitgevoerd tot een diepte van 90 cm. Deze metingen bevestigen dat suikerbieten na de teelt een lage hoeveelheid reststikstof in de bodem achterlaten. Dit is mede te danken aan wortelstelsel van suikerbieten, dat stikstof uit diepere bodemlagen opneemt en efficiënt benut.

De classificatie als uitspoelingsgevoelig is bovendien gebaseerd op een verouderd bemestingsadvies van 150 kg N/ha, terwijl de feitelijke bemestingsruimte op zand zuid momenteel slechts 93 kg N/ha bedraagt. Het hanteren van dit onrealistische uitgangspunt leidt tot een onjuiste beoordeling van de milieubelasting van de teelt.

De voorgestelde verlaging van de stikstofgebruiksnorm met 10 kg N/ha zal naar verwachting leiden tot opbrengstverlies bij suikerbieten in deze regio, met directe gevolgen voor de grondstofzekerheid van Cosun, verdienvermogen van telers en het draagvlak onder het 8e APN. Op basis van stikstoffrappenproeven is het aannemelijk dat een verdere aanscherping van de gebruiksnormen zal leiden tot een daling van de financiële opbrengst van suikerbieten. Het is belangrijk te benadrukken dat deze opbrengst al onder druk staat door de huidige norm van 93 kg N/ha. Een verlaging naar 83 kg N/ha resulteert naar verwachting in een verder opbrengstverlies van circa €70 per hectare, zoals aangetoond in IRS-veldproeven uit 2010, 2011 en 2015.

Het is een voorbeeld van modellenwerkelijkheid die haaks staat op de praktijk en op de beleidslijn van doelsturing, zoals door de minister bepleit: het stellen van doelen op bedrijfsniveau, met ruimte voor teeltmaatregelen die door de teler zelf worden gekozen en met oog voor de praktijk. Zoals in de inleiding reeds is aangegeven is het essentieel dat beleid uitvoerbaar, uitlegbaar en gebaseerd is op feiten. Dat is van eminent belang voor het behoud van verdienvermogen van boeren en voor draagvlak om bij te dragen aan doelstellingen op waterkwaliteit.

Wij roepen het ministerie nadrukkelijk op om suikerbieten aan te merken als niet-uitspoelingsgevoelig door bij classificatie van uitspoelingsgevoelige teelten gebruik te maken van beschikbare onderzoeken en veldproeven, de eerdere CDM-adviezen en Vlaamse inzichten.

